Jaar 950 - Abten, heren van Poperinge in de 11de eeuw

Guérard schrijft in zijn 'Cartulaire de l'abbaye de Saint-Bertin' het volgende over deze periode:

Gedurende de 56 jaren die volgden op de dood van **Arnold de oude**, graaf van Vlaanderen, werd de abdij van Sint Bertins, bestuurd door 6 abten waarvan we met moeite de namen kennen. Het zijn Boudewijn, Arnold, Gauthier, Trudgaud, Odbert en Hemfroie. We zien wel dat de graven van Vlaanderen hun dominantie bleven houden in de abdij maar dan zonder dat ze de discipline die Gerard de Brognie had binnen gebracht, te kunnen behouden.

Obertus

Om een einde te maken aan de schandalen in de abdij door de verkiezing van de opvolger van **Hemfroi,** haalde Boudewijn met de baard of **Boudewijn IV** de monnik **Roderic** uit Arras en stelde hem aan het hoofd van de abdij.

De voorouders van Boudewijn IV zijn te zien op deze stamboom:

http://genealogiequebec.info/testphp/info.php?no=24039

De monniken verzetten zich hier tegen en sommigen verlieten de abdij. Roderic werkte hard om de oude orde terug in te voeren in een heilig huis dat tot een herberg van dieven geworden was, zoals Simon verteld. Spijtig genoeg brak er een brand uit, die heviger was dan alle voorgaande branden en het gebouw bijna volledig tot as terugbracht. Dat hielp allemaal niet om de 'discipline' van de orde er terug in te brengen. Daarnaast brak de pest ook nog uit, zodat 11 religieuzen op 40 dagen tijd, overleden.

Vandaar ook dat Roderic in de 'lijst van de abten' getekend staat met een brand klooster achter zich.

Roderic overleed op de 9de juli 1043.
Hij werd opgevolgd door **de abt Bovo.**

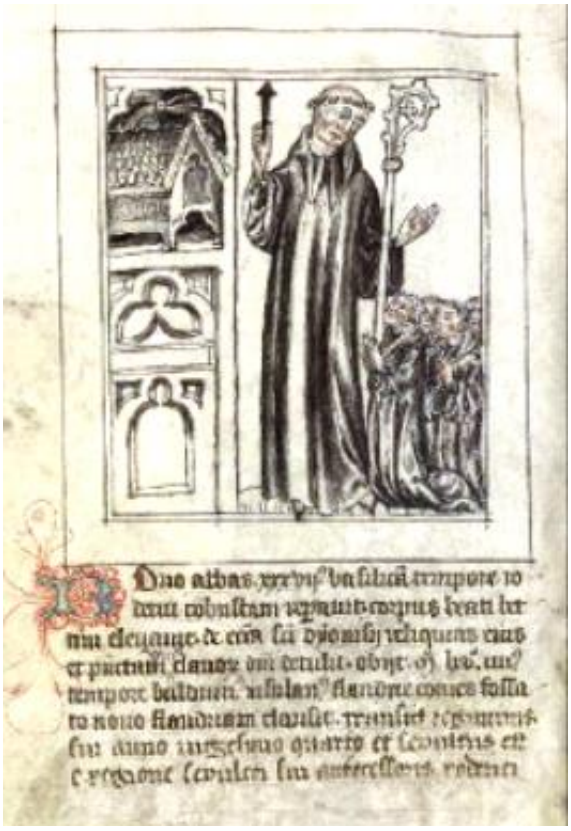

Abt Bovo.

Deze kon de gebouwen van de abdij en van de kerk, grotendeels terug opbouwen, maar stierf op **10 december 1065** vooraleer zijn werk te kunnen voleinden.
Acht jaar daarvoor had hij boodschappers naar Paus Victor II gestuurd om van hem een 'bulle' te verkrijgen betreffende de privilegies en de bezittingen van Sint Bertin. De opvolgers van Bovo volgden dit voorbeeld en van toen af werd de confirmatie van de goederen en privilegies van Sint Bertin altijd gevraagd aan de paus. Vanaf de 11de eeuw werd de koninklijke bescherming genegligeert ten gunste van de pauselijke bescherming.

In de eerste helft van de 11de eeuw – zo schrijft **Arthur Giry** *– in zijn 'Histoire de la ville de Saint Omer et de ses instituions jusqu'au XIV siècle' groeit de stad Sint Omaars rond een markt verder uit. Op deze markt wordt het dode lichaam van Sint-Bertin ten andere geregeld getoond, wat het aantal bezoekers doet aangroeien.*
Onder Jan I – tussen 1081 en 1093 – was er een grote brand. In 1099 werd er een concilie te Sint-Omaars gehouden waar 5 artikels over de godsvrede gepubliceerd werden. In 1106 werd er in de stad een leprozerie ingericht en in 1114 werd er een vergadering van de belangrijkste groten van Vlaanderen er gehouden. Kortom Sint-Omaars was uitgegroeid tot een echte stad.

In de 'jaarboucken der stad Yper' lezen we het volgende:

Anno 1076 wasser eenen grooten oproer binnen Iper onder het gemeente ter oorzaeke dat door last van **de paus Gregorius den 7de** wiert verboden dat **de getrouwde priesters** geene goddelijke diensten en vermogten te doen gelijk sij eerijds hadden gedaen op peine van excommunicatie, nogte dat de gemeenten hunnen dienst niet en mogen aenhoren op de zelve peine,
waer door een ider refuseerde aen de zelve priesters **het inkomen der thienden** te betaelen nogte eere te bewijsen nog aen de H.H. sacramenten die sij oeffende.
De zelve ordonnantie van den paus quaem in Westvlaenderen tot Doornyk alwaer hy vernomen hadde dat er veele priesters openbaerelijk leefden in de heyligschenderie van den bijslaep der vrouwen als ook in de simonie, heeft deze verderffelijke smette getragt uyt te wasschen ofte af te snijden van het suyver priesterdom, tot welke eynde hij de geestelijke in zulke ontugt levende dede berispen door deugdelijke en aensienelijke persoonen.
Hij schreef twee brieven, den eenen naer de **vrouw Alide** alsdan woonende tot **Meesen**, den anderen naer den **graef Robrecht**, beyde overvloedig van vaderlijke vermaeningen op dat sij hun uyterste beste zouden doen om deze boosheyt uyt het vlaemsch chrystendom te drijven.
Uyt den brief tot de vrowue Alide konde sij klaer bevatten dat die priesters de welke syg met het vrouwgeslagt vermengelen van den autaer Gods moeten afgeweert zijn volgens de leeringe der heylige vaeders en uyt het uytdrukkelijk gebod van de heylige kerke, zoo verre dat sy uyt de kerke moeten gebannen zyn, de welke sig van dezen ontugt niet en willen onthouden.

Voorders verbood hij dat sij met **Hubertus,** aertsdiaken pligtig van ketterie, geen gemeynschap en mogten hebben nog met woorden, nog met brieven uyt vreeze van besmet te worden.
Het zelve beveelde hij met groote kragt aen den graef Robert, hem biddende dat hij sig door geene beloften ofte vijadnschappen en zoude laeten verleyden ofte d'oogen verblinden, dat hij zelfs ook de bisschoppen in deze zaeke niet en zoude spaeren, gemekrt dat het geene waere herders de welke zulke schelmstukken willen vooren staen, of ontschuldigen maer meer dieven de welke in den schaepstal breken om de onnoosele lammeren te verscheuren of te verleyden.

Abt Bovo werd opgevolgd door de abt **Heribertus** – hier als Heribertus vermeld - die zoals men kan zien aan zijn verschillende 'staffen' ook van verschillende abdijen abt was. Dat hij goed was voor de melaatsen wordt uitgedrukt door de 'melaats' die aan zijn voeten ligt.
Hij werkte voort aan de heropbouw van de abdij – hij realiseerde de buitenmuren, en bouwde vauten de plafons en verdiepingen en het dakgebinte.
Er was een gouden luster besteld, maar hij zegde de bestelling stop omdat dit een ongelooflijke kost was.
Vooraleer de gebouwen konden bedekt worden, brak er opnieuw een brand uit en niet alleen werd het klooster vernield, maar tevens een groot deel van de stad Sint-Omaars.
Deze brand ontstond toen **Jan I** reeds Heribertus opgevolgd had.
Jan I volgde zijn voorganger op in het jaar **1081.**
Jan moest dus zijn ambtstijd beginnen met het repareren van het klooster en de daken die hij toen nog met prachtige sculptures liet versieren.
Hij herbouwde ook de kerk en versierde deze met beelden, waarvan er sommige met bladgoud werden bekleed.
Verder richtte hij een kapel voor Onze Lieve Vrouw in waarin hij vier taferelen rond haar liet schilderen.
En hij schonk heel wat aandacht aan de bibliotheek van de abdij, die hij verrijkte met verschillende werken.

In het cartularium van Folquin is er sprake van deze bibliotheek. Hij schrijft daarin dat in de tijd van de abt Fridogise - dus rond 830 – kreeg de abdij een jonge novice die al vlug binnentrad als monnik – en die de naam van **Guntbert,** zoon van Goibert en van Ebertrude was. Het is deze Guntbert die bekend staat als de eerste scriptor van het scriptorium van de abdij van Sint Omaars. Hij copieerde niet alleen de oude, versleten boeken van de abdij maakt maakte er ook nieuwe en besteedde als zijn tijd aan het verrijken van de bibliotheek. Daaronder zat – zo getuigt Folquin – een boek waarin de hymnen gecopieerd waren met gouden letters.

Daarna horen we niets meer van deze bibliotheek tot we de abt Jan I aantreffen. De boeken die hij liet schrijfen zijn onder andere het Oude Testament, vanaf de Genesis tot aan de Koningen, een samenvoeging van de preken voor iedere dag van het jaar, opgedeeld in twee volumes, het boek Ephrem of de voorspellingen en een commentaar van Sint Augustunis.

In 1087 - *zo schrijft men in de 'Jaerboucken van Yper'* op den 20 januarius wiert alhier gepubliceert van wegen paus Urbanus den 2de dat niemand wie het zijn mag in den vasten van 40 daegen geen vleesch en vermag te eten
en alle priesters zoons ofte komende van hunne dienstmaerten, geen priesters en vermogte te wesen, ten sij de zelve te vooren religieus hadden geweest.
Dat eenen misdaedigen in de kerke ofte aen 't kruys vrij was,
dat men over de begraeffenisse der dooden nogte over sepulturen aen niemand schuldig en was iet te geven want de priesters van de gemeenten de thienden ontfingen.
Anno 1088 10 december wiert boven de gansche stad Iper in de logt gezien **eene draeke** die was spouwende vierige vlammen waer naer volgde eene siekte onder de gemeente die men noemde het heylig vier waer van in de stad zijn gestorven binnen de tijd van de maend julius en in augusti boven de 3000 menschen. Het zelve is daer naer gebeurt in Doornyk.

Anno 1092 is er eene scherpe en langdeurige koude geweest vermengelt met veele onstuymige winden achter de welke wederom volgde de bitter siekte hier voorgenaemt **het heylig vier ofte vierige peste,** de welke meer als ooyt toenam en eene groote menigte menschen omgebragt heeft en die van deze siekte bevangen waeren, hadden boven hunne onverdraegelijke pijnen eene grauwsaeme leelijkheyt op hun lichaem, want sommige wierden tot de beenderen uytgemergelt en andere wierden zwart als eene gebrande koole.
Die de pest gewaar wierden in den arm of in het been deden het zelve lidmaet afhouwen op dat het vier niet voorder en zoude smyten. Nauwelijks waeren d'er eenige huysen of wegen die van deze siekte bevrijd waeren. Op dat den vergiftigen stank geen hinder en zoude doen, saeg men alle soorten van geur stroyen.
Het geene de meeste droefheyd veroorzaekte was het gebrek der mideels het geene alle de geneesmeesters bekenden dat sij geene dranken en konden uytpeysen buyten die de welke sij nu tevergeefs hadden gebruykt.

Oversulks was den laesten toevlugt die den eersten hadde moeten zijn tot God den Opperheelmeester en waeren samiritaen. Nergens en vonden de kranken beteren troost als binnen Doornik alwaer veele genesen wierden door de voorspraeke van de heylige moeder Gods en sommige door de voorspraeke van den heyligen Martinus waer door den toeloop tot deze stad zoo groot was dat haere poorten dag en nagt open waren.

Hier moeten we eigenlijk ook een woordje zeggen over ***de kruisvaarten****. We kunnen dat niet beter dan door een paar fragmenten aan te halen uit* **'De geschiedenis der wereld, aan het volk verhaald,** Volume 4, van Adolf Streckfuss en Barend ter Haar, een boek uit 1869.

Reeds lang bestond er een traditie ter bedevaart naar Jeruzalem op te gaan en het graf des Verlossers te bezoeken. De herinnering van zijne woorden en daden moest op die plaatsen, waar de Heiland had omgewandeld, het levendigst zijn; zij bracht de vrome pelgrims in een dwepende, godsdienstige stemming. De bedevaartgangers baden aan Christus' graf, baadden zich in den Jordaan en bezochten al die plaatsen, van welke de Evangeliën gewag maken. Kwamen zij vervolgens in hun vaderland terug, dan werden de moeiten der reis rijkelijk beloond door den hogen roem, welken de bezoeker van het heilige graf genoot. Ook "de bestaande gewoonte, om de vertrekkende met eerbewijzen uit te leiden, droeg er veel toe bij om den lust tot het ondernemen van een bedevaart op te wekken. Ten aanschouwe der ganse gemeente gaf de priester den pelgrim het hemd, het kruis, de heilige sjerp en de pelgrimstas, alsmede den pelgrimsstaf, die door gebeden was gewijd; de ganse gemeente begeleidde in een plechtige optocht den vertrekkende tot aan het naaste kerspel, en wanneer de reiziger weder levend was teruggekeerd, dankte met hem de gemeente God voor de gelukkig volbrachte reis; de palmtak, dien de wedergekeerde huiswaarts bracht, werd in de kerk ter eeuwiger gedachtenis opgehangen…. De mening, dat een bedevaart naar Jeruzalem de hoogste aanspraak op de eeuwige zaligheid gaf, ja dat zij zelfs voldoende was ter kwijtschelding van de zwaarste zonden, was algemeen verbreid.

Dat speelde alleszins een rol.
De vrome bedevaartgangers brachten meestal, als herinnering van de heilige plaatsen, het een of ander aandenken, een handvol aarde van Christus' graf, een stukje hout van het vermeende kruis des Heilands , een stukje been van 'den een of anderen martelaar, mede; deze herinneringen, relieken werden voorwerpen van een vrome verering, welke allengs oversloeg tot een afgodische aanbidding. Zij werden veel gezocht en duur betaald, want alle kloosters en kerken van naam wilden relieken in hun bezit hebben.

Iedere kerk van groot-Poperinge heeft effectief een reliek van **het Heilig Kruis.** *Zowel Sint Bertens, O.L. Vrouw, Sint Jan, als de Blasiuskerk in Krombeke, de Vedastuskerk te Reningelst als*

de Sint Victorkerk te Proven, allen hebben ze een splinter van het Heilig Kruis, hoewel deze waarschijnlijk van na de kruistochten zullen zijn.
We lezen verder in 'de geschiedenis der wereld'.
Eerst toen het heilige land onder de heerschappij der Egyptische kaliefen kwam, werd de toestand der christenen minder gunstig. De pelgrims hadden hevige vervolgingen te verduren; zij lieten zich echter hierdoor niet afschrikken, ja het aantal der bedevaartgangers groeide zelfs nog aan. *Maar steeds meer problemen stapelden zich op, enz…*
Door al deze kwellingen, den pelgrims aangedaan, was het denkbeeld dat Jeruzalem van het juk der ongelovigen bevrijd diende te worden, in het Westen meer en meer levendig geworden. *Toch was het wachten op Peter van Achery voor er echt schot in de zaak kwam.*

Peter van Achery, die uit Amiens geboortig was en daarom gewoonlijk **Peter van Amiens** genoemd wordt, kreeg op een visioen waarin de Heiland hem verscheen en deze riep hem toe: "Op, Peter, haast u! verricht met moed wat gij op u hebt genomen, ik zal met u zijn, het is tijd, dat mijne heilige plaats van de Turken worde gereinigd, dat mijne vereerders geholpen worden."
Hij trok dan ook het land rond ene predikte de kruistocht.

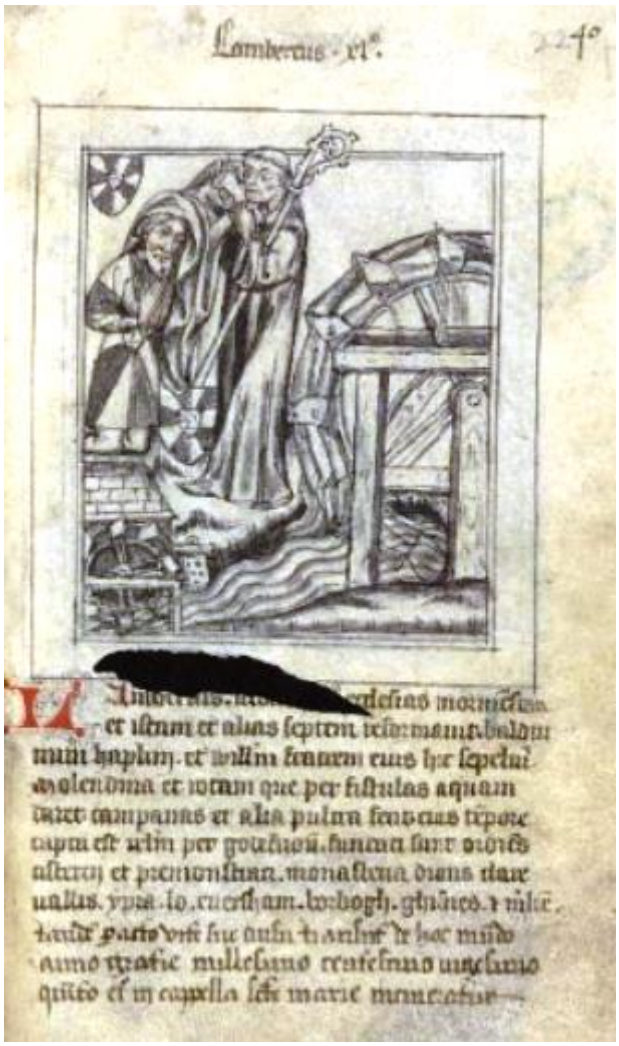

Het was **Lambert** die Jan de I opvolgde in het jaar **1095** en hij gebruikte de eerste 11 jaar van zijn bestuur om de werken van zijn voorgangers af te werken. Het was pas op de 1ste mei 1106 dat het nieuwe klooster, werd ingewijd en dit smaen met de bisschop en de archidiakensvan Terwaan, de abten van Waten en Sint Sauve van Monttreuil.
De abdij kreeg onder dezeabt Lambert nog vele verbeteringen en versieringen. Zo liet de abt – door een molen van buiten de abdij, water door de keuken en de bijgebouwen lope – zoals bij een aquaduc.
.
Vandaar dat hij in de 'liste des abbés' afgebeeld staat met een watermolen langs hem.

In 1095 hield **paus Urbanus** een grote kerkvergadering in open lucht te Piacenza en kon daar een grote massa onder het roepen van 'God wilt het' bewegen tot de eerste kruistocht.
Die vertrok, later dan de Volkskruistocht van Peter van Amiens, onder leiding van Godfried van Bouillon.
Het werd een succes en Godfried werd koning van Jeruzalem.

Cronijcke van den lande ende graefscepe van Vlaenderen van de ..., Volume 1

Voor onze streken zijn deze kruistochten belangrijk omdat heel wat kruisvaarders uit Vlaanderen afkomstig waren. De graaf stelde zelf dat een lijfeigene, niet alleen een volle aflaat, en dus zijn ziel, kon winnen met het volbrengen van de kruisvaart, maar ook zijn vrijheid.

Godfried van Bouillon was van niet zo ver uit de buurt.
***Jan Hosten** schrijft daarover :*
Godfried vertrok met zijn twee broers Eustaas en Boudewijn. Boudewijn, de jongste van de drie zonen van Eustaas II **van Boulogne,** hoopte in het Heilig land een koninkrijk te vinden. Godfrieds oudste broer Eustaas III, de graaf van Boulogne, was minder gedreven en keek hoopvol uit naar een snelle terugreis en naar zijn uitgestrekte bezittingen aan beide zijden van de Noordzee.

In 1100 woedde er een enorme storm aan onze kust.

Binnen den zelven jaere, zo liepen die dijcken van de Vlaemscher Zee te veel steden inne, zo dater alomme veel lands bedarf ende groote schade ghesciede. Up den

Dykbreuken in Vlaenderen.

In **1100** erkende de burchtheer van Sint Omaars de gilde die aldaar alle handelaars groepeerde. Deze was al gestructureerd met een deken aan het hoofd en een 'secreet schrijver' en de gildebroeders kwamen al regelmatig bijeen in hun halle.
En als het regende in Sint Omaar in die tijd, druppelde het in Poperinge. Ook Poperinge werd meer en meer bevolkt en de burgers waren niet alleen maar boeren, maar ook handelaars en neringdoenders.

1107. Tnaervolghende jaer, zo wiert tcloostere ten Duynen beghonnen te makene, by eenen hermijt die daer zeer helichlick leefde in grooter penitentie ende abstinentie.

Het klooster ten Duynen zal later ook in het Poperingse een belangrijke rol spelen.

In **1111** *kregen we een nieuwe graaf in Vlaanderen – Boudewijn Hapken – en dat jaar doet hij ook zijn 'blyde incomst' in de verschillende steden en casselrien van Vlaanderen.*

De evolutie van de naam – 'Pupurn-inga-hem'

In 'Poperinghe et ses seigneurs' uit 1897 schrijft **Juliaan Opdedrinck** het volgende over de naamsverandering van de stad. Noteer echter wel dat de bronnen van de naam 'Pupur-inga-

hem' door de auteurs niet meegedeeld worden, vandaar dat men eigenlijk alleen kan afgaan op een charter van Adélard – 844 – 864 – waarin deze de naam Puperninga villa vermeldt.

(1) Pupurningahen — Pupurn-inga-hem — le hem, le heim, la résidence des descendants de Pupurn.

Pupurningahem est mentionné par Warnkœnig *Histoire de la Flandre*. t. II, 64. Malbrancq, Marchantius, Altmeyer et d'autres, sans indication de la source ou ils ont rencontré ce nom. Toutefois nous ne doutons pas de l'existence de cette forme germaine primitive qui correspond exactement à celle rapportée dans une charte d'Adélard (844-864), abbé de Saint-Bertin, où il dresse le polyptique des biens de son abbaye. Quoi qu'il en soit à côte du nom : *Pupurninga villa*, cité par Adélard, nous trouvons dans les documents les formes suivantes. Nous nous contentons d'indiquer le nom de la personne de qui émane la bulle, la charte ou le document quelconque et la date de la pièce.

Poparingahem — Urbain II (3 Décembre 1095) et (24 Mars 1096). — Pascal II (25 Mai 1107) et (28 Octobre 1112). — Innocent II (26 Avril 1189). — Célestin II (19 Janvier 1144). — Eugène III (25 Avril 1145). — Adrien IV (27 Janvier 1156). — Thierry d'Alsace (1147). — Philippe d'Alsace (1187).

Poparinchahem. — Alexandre II (26 Mai 1163).

Poparingehem. — Drogon, évêque des Morins (16 Sept. 1040).

Poperingahem. — Philippe d'Alsace (1187).

Poperingehem. — Lambert de Reninghelst (1107). — Charles le Bon (1125). — Philippe d'Alsace (1179). — Jean, abbé de Saint Bertin (Juin 1208). — Honorius III (5 Mars 1227). — Jeanne, comtesse de Flandre (Mai 1223). — Grégoire IX (27 Juin 1227).

Popelingehem. — Gérard, évêque des Morins (18 Octobre 1097).

Popringahem. — Dans le nom Lambinus de Popringahem (1159).

Poperinghem. — Dans le nom Simon de Poperinghem, moine de Saint Bertin (1186).

Popringehem. — Robert II, comte de Flandre (1110). — Thierry d'Alsace (vers 1130).

Popringhem. — Thierry d'Alsace (1151). — Guillaume, châtelain de Saint-Omer (1205).

Poprenghem. — Baudouin de Constantinople (1197).

Poperinghes. — Jean, évêque des Morins (1210). — Adam, évêque des Morins (Juin 1219).

Pourpringues. — Charles VI, roi de France (1405).

Popringe. — Lucius III (22 Novembre 1181).

Poperynghe, Poperinghe. — Documents multiples du XVIe au XIXe siècle.

Poperinge. — Façon officielle, moderne, où l'on fait malheureusement disparaître la terminaison radicale *heim, hem*.